

9 april 2021

Betreft: Informatie en toestemmingsformulier onderzoeksproject Burgerschap door Lesgeven: Onderzoek in de Klas (BLOK)

Beste leerkracht,

Hartelijk dank voor uw interesse in de deelname aan het project ‘Burgerschap door Lesgeven: Onderzoek in de Klas’ (BLOK) van de Universiteit Utrecht. Deze brief bevat verdere informatie over het onderzoek.

Onderzoeksdoel

Burgerschapsvorming behoort tot de kerndoelen van het basisonderwijs en krijgt veel aandacht in onderwijsbeleid. Middels dit onderzoek willen we kennis vergaren om leerkrachten nog beter op deze taak te kunnen voorbereiden. Het doel van het BLOK-onderzoek is om meer zicht te krijgen op de bijdrage van dagelijks leerkrachtgedrag aan burgerschapsvorming van leerlingen in groep 6, 7 en 8. Op deze manier kunnen we leerkrachten nog beter ondersteunen bij het stimuleren van burgerschapsvorming.

Achtergrond: de klas als oefenplaats

De klas wordt vaak een ‘oefenplaats voor burgerschap’ genoemd: leerlingen leren hier om samen te leven en rekening met elkaar te houden. ‘Burgerschap’ is de bereidheid en het vermogen om deel uit te maken van een gemeenschap en hier een actieve bijdrage aan te leveren. De focus van dit onderzoek ligt op de sociale aspecten van burgerschap. Denk bijvoorbeeld aan verbondenheid met de klas en Nederland, omgaan met verschillen, naar elkaar luisteren en empathie. Leerkrachten geven les over burgerschap, maar ook in hun dagelijkse interactie met leerlingen kunnen leerkrachten overbrengen wat belangrijke normen en waarden zijn. Op deze manier bereiden leerkrachten hun leerlingen ook voor op deelname aan de maatschappij.

Een ander belangrijk aspect van burgerschapsvorming is inclusie en omgaan met diversiteit. Daarom kijken wij ook naar etnische én sociaaleconomische diversiteit in dit onderzoek: is burgerschapsvorming bijvoorbeeld makkelijker of juist moeilijker in een diverse klas? U kunt ook meedoen als uw klas niet zo divers is, omdat dit juist een breed beeld geeft van burgerschapsvorming in verschillende klassen.

Wat wij van u verwachten

Het onderzoek vindt plaats tijdens het schooljaar 2021-2022. Gedurende dit schooljaar zal er driemaal een onderzoeker in de klas langs komen: in de herfst, winter en het voorjaar. Tijdens ieder bezoek willen wij twee dingen doen: we observeren gedurende twee uur de klas middels video-opnamen. U geeft dan les zoals altijd en hoeft geen speciale lessen te geven. Het is mogelijk dat een leerling niet mee mag/wil doen met het videogedeelte van dit onderzoek. Wij vragen u dan om deze leerling(en) een plekje buiten het bereik van de camera toe te wijzen.

Daarnaast vullen u en uw leerlingen een vragenlijst in. De vragenlijst voor de leerlingen gaat over hoe zij omgaan met leeftijdsgenoten en de leerkracht, hoe zij het vinden in de klas, hoe zij het vinden in Nederland en hoe zij tegen verschillende bevolkingsgroepen in Nederland aankijken. Dit duurt maximaal 45 minuten. Tegelijkertijd vult u een vragenlijst in (duur maximaal 30 minuten) over onder andere uw relatie met de leerlingen en uw ervaring ten aanzien van omgaan met (sociaaleconomische/culturele) diversiteit in de klas. Daarnaast maakt u een korte online test om opvattingen over verschillende groepen in Nederland te meten. Per meetmoment is de tijdsinvestering voor de leerkracht dus ongeveer 1 uur.

Wat het u en de school oplevert

De school en elke deelnemende leerkracht ontvangen na afloop van het onderzoek een rapport. Hierin staan bevindingen over burgerschapsvorming en sociale veiligheid in de deelnemende klas. Dit rapport bevat bijvoorbeeld sociogrammen, het klasklimaat en informatie over het welbevinden van leerlingen. De

rapportage over sociale veiligheid voldoet aan de richtlijnen van de Inspectie van het Onderwijs in het kader van de Wet Sociale Veiligheid en kan dus ook voor de inspectie gebruikt worden. Na afloop van het onderzoek ontvangt u een digitale cadeaubon ter waarde van 75 euro voor uw deelname. Ook ontvangt u halverwege het schooljaar een cadeaubon voor de klas als dank voor hun deelname. Door uw deelname maken kinderen daarnaast kennis met wetenschappelijk onderzoek. Ten slotte wordt voor alle deelnemende leerkrachten een conferentie georganiseerd na afloop van de meetrondes, waar we met elkaar in gesprek gaan over de belangrijkste bevindingen en hun betekenis voor de onderwijspraktijk. Deelname hieraan is vrijblijvend.

Privacy

Wij behandelen de verzamelde gegevens strikt vertrouwelijk en gebruiken deze enkel voor onderzoeksdoeleinden. Alleen onderzoekers hebben toegang tot de gegevens. Uw gegevens worden daarnaast op geen enkele manier besproken met, of doorgegeven aan de school of andere betrokkenen. Daarnaast worden videobeelden waarop leerkrachten of leerlingen herkenbaar zijn niet aan derden getoond en uitsluitend voor onderzoek gebruikt. Persoonlijke informatie, in de vorm van uw naam en de naam van de school, wordt alleen tijdens de dataverzameling bewaard, los van uw antwoorden op de vragenlijst. Dit is nodig zodat we de informatie van de verschillende meetmomenten aan elkaar kunnen koppelen. Als het project is afgerond, wordt deze persoonlijke informatie meteen verwijderd. De gegevens worden op een veilige manier opgeslagen, in Nederland bestaan hiervoor strenge regels. Als het project is afgerond, worden de geanonimiseerde gegevens volgens de geldende regelgeving nog maximaal 10 jaar bewaard, omdat onderzoekers deze dan nog gebruiken voor verder onderzoek en de kwaliteit van het onderzoek gecontroleerd kan worden.

Vrijwilligheid

Deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. U kunt tot een maand na afloop van dit onderzoek (augustus 2022) alsnog uw toestemming om gebruik te maken van uw gegevens intrekken. In dat geval zullen uw antwoorden worden verwijderd uit onze bestanden. Na augustus 2022 worden alle persoonlijke gegevens (uw naam, klas en school) verwijderd. Hierdoor is het voor ons vanaf dat moment niet meer mogelijk uw antwoorden te verwijderen.

Toestemming

Als u mee wilt doen aan het onderzoek, dan is het belangrijk dat u toestemming geeft door het bijgevoegde toestemmingsformulier te ondertekenen. Het is belangrijk dat u dit formulier volledig invult. U kunt deze vervolgens scannen en digitaal opsturen naar blok@uu.nl. Wij maken dan een telefonische afspraak met u voor het in gang zetten van het onderzoek bij u in de klas.

Nadere informatie

Mocht u vragen hebben over dit onderzoek, vooraf of achteraf, dan kunt u zich wenden tot blok@uu.nl. Voor eventuele klachten over dit onderzoek kunt u een e-mail sturen naar klachtenfunctionaris-fetsocwet@uu.nl.

Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking!

Met vriendelijke groeten,

Minke Krijnen (06-43538612) en Lian van Vemde (06-24844300)

en team: dr. Lisette Hornstra, dr. Tim Mainhard, dr. Jochem Thijs, dr. Bjorn Wansink,
en prof. dr. Jan van Tartwijk

TOESTEMMINGSVERKLARING

Voor deelname aan wetenschappelijk onderzoeksproject BLOK
(Burgerschap door Lesgeven: Onderzoek in de Klas)

Leerkracht

Ik ben naar tevredenheid geïnformeerd over het onderzoek. Ik heb de schriftelijke informatie gelezen. Ik heb de gelegenheid gehad om vragen te stellen. De vragen die ik heb gesteld zijn naar tevredenheid beantwoord.

Ik heb goed kunnen nadenken over de deelname aan het onderzoek. Ik begrijp dat deelname geheel vrijwillig is. Ik weet dat ik op elk moment kan beslissen om te stoppen met het onderzoek. Daarvoor hoef ik geen reden te geven.

Ik ga akkoord met bovenstaande en neem uit vrije wil deel aan dit onderzoek.

Uw voornaam en achternaam: _____

Naam school: _____

Groep waarmee u deelneemt: _____

E-mailadres: _____

Datum: _____

Handtekening: _____

Lever een scan/foto van dit formulier in via blok@uu.nl